

A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Definitie weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen of waar na het treffen van maatregelen nog restrisico's overblijven, met de kans dat deze risico's zich voordoen. De verhouding wordt uitgedrukt in een ratio.

Ratio weerstandsvermogen = de beschikbare weerstandscapaciteit: de risico's

Beleid

Het beleid ten aanzien van risico's en weerstandsvermogen hebben wij vastgelegd in de Nota Reserves, Voorzieningen, Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2017.

Wij streven na om geen onnodige risico's te lopen, en zoveel mogelijk risico's af te dekken door verzekeringen, mits financieel verantwoord. Wij hebben verzekeringen afgesloten voor aansprakelijkstelling door derden, schade aan opstallen, voertuigen en tractiemiddelen en tegen risicofraude. Risico's die niet worden afgedekt door een verzekering of een voorziening moeten kunnen worden opgevangen door de beschikbare weerstandscapaciteit.

De definitie van een risico luidt als volgt: *De kans op het optreden van een gebeurtenis, die zowel positieve als negatieve gevolgen voor de gemeente kan hebben, waarvan de omvang nog onbekend is, maar van materiële betekenis kan zijn (groter dan N 250).*

Bij risico's met een incidenteel karakter hanteren we een factor van 1, omdat het risico zich in één keer voor zal kunnen doen. Voor risico's met een structureel karakter wordt een factor van 5 gehanteerd, gebaseerd op het lopende begrotingsjaar en de vier begrotingsjaren erna. Dat betekent dat de weerstandscapaciteit vijf maal zo groot moet zijn dan het totaalbedrag aan structurele risico's.

In lijn met de nota Reserves, Voorzieningen, Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2017 benoemen we kans van voordoen bij risico's waarvan we de mogelijke impact kunnen inschatten. Hierbij zijn er drie varianten mogelijk: laag kans (25%), gemiddelde kans (50%) en hoge kans (75%).

De kwaliteit van het weerstandsvermogen wordt bij iedere document van de P&C cyclus gemeten. Dat wil zeggen dat we het weerstandsvermogen actualiseren en ook de risico's opnieuw beoordelen. Zo kan het zijn dat er telkens nieuwe risico's worden geïdentificeerd en dat eerder geconstateerde risico's verdwijnen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldo	497	502	266	105	51
Post onvoorzien	33	33	33	33	33
Algemene reserve minimumniveau	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	10.133	24.633	14.894	14.894	14.894
Bestemmingsreserves	52.846	43.367	41.732	38.981	38.005
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	73.509	78.535	66.919	64.013	62.983

Reserves: stand per 1-1

Risico's

De risico's staan in de onderstaande paragraaf toegelicht. De bandbreedte van de financiële risico's is niet altijd goed in te schatten en staan soms dus op P.M. Risico's kunnen ook positief zijn, dat wil zeggen dat er mogelijk meevallers zijn waar in de begroting nog geen rekening mee is gehouden.

Nr.	Structurele risico's	Kans van voordoen	Risicobedrag				
			2017	2018	2019	2020	2021
3	Dividenden (vanaf 2018)	Gemiddeld		445	445	445	445
4	Verleende garanties voor instellingen	Laag	180	180	180	180	180
9	WMO uitspraak Centrale Raad van Beroep Huishoudelijke Ondersteuning	Laag	225	225	225	225	225
12	Bijstand statushouders	Hoog	975	975	975	975	975
13	Onderwijshuisvesting voortgezet (bijzonder) onderwijs	Gemiddeld		138	138	138	138
16	Gratis OV 65+	Gemiddeld			100	100	100
	Totaal		1.380	1.963	2.063	2.063	2.063
	Totaal * 5		6.900	9.815	10.315	10.315	10.315

Weerstandsratio

Om het weerstandsvermogen te bepalen wordt de verhouding bepaald tussen de weerstandscapaciteit en de gemiddelde bandbreedte van de (gekwantificeerde) risico's. In het geval van structurele risico's, vermenigvuldigen wij het risico met 5.

	2017	2018	2019	2020	2021
Benodigde weerstandscapaciteit	6.900	9.815	10.315	10.315	10.315
Beschikbare weerstandscapaciteit	73.509	78.535	66.919	64.013	62.983
Ratio	10,7	8,0	6,5	6,2	6,1

Conclusie

De ratio is in alle jaren ruim boven het minimum van 1, wat betekent dat de risico's met ons weerstandsvermogen opgevangen kunnen worden.

Financiële kengetallen volgens BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat we door middel van financiële kengetallen inzicht geven in onze financiële positie. Gemeenten zijn vrij om hier duiding aan te geven. Niettemin heeft de provincie Zuid-Holland aantal signaleringswaarden aangegeven. Wij nemen deze als voorbeeld op.

	Financiële kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
		minst risicovol	neutraal	meest risicovol
1a	netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
1b	netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%
2	solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3	grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
4	structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
5	belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

De onderstaande tabel geeft de meerjarige resultaten van deze kengetallen weer. Hieruit blijkt dat wij, in het algemeen beschouwd, er financieel solide voor staan. Met een relatief hoog eigen vermogen, een schuldpositie die niet in de risicozone zit en weinig risicovolle grondexploitaties kunnen wij veel tegenvallers opvangen. De structurele exploitatieruimte is aanwezig en de lokale lastendruk is laag. Hieronder geven we per kengetal nog een toelichting.

Programmabegroting 2018

	Financiële kengetallen	Jaarrek. 2016	Prognose 2017*	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1a	netto schuldquote	29%	43%	62%	72%	78%	78%
1b	netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	19%	39%	58%	69%	74%	74%
2	solvabiliteitsratio	47%	38%	29%	26%	25%	26%
3	grondexploitatie	2%	1%	0%	0%	-1%	-2%
4	structurele exploitatieruimte	5%	1%	0%	0%	0%	0%
5	belastingcapaciteit	87%	86%	81%	pm**	pm**	pm**

* prognose 2017: actualisatie t.o.v. Begroting 2017

** tarieven en landelijke vergelijkingsinformatie is nog niet bekend

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft aan welk deel van het gemeentelijk bezit is belast met schulden. Het wordt berekend door de totale schulden te delen door de totale baten. Hoe hoger deze ratio komt, hoe meer jaarlijks exploitatiebudget er 'vast' komt te zitten in de rente van deze schulden.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is hier een variant op, waarbij leningen aan derden in mindering zijn gebracht op de schulden. Deze ratio geeft een beter beeld van de werkelijke 'eigen' schuld, omdat 'doorgeleend' geld niet wordt meegerekend.

We verwachten dat beide quotes nog zullen stijgen, vooral vanwege de geplande investeringen in bijvoorbeeld Centraal Capelle, zwembad / sporthal De Pelikaan en het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs. Tegelijkertijd blijven deze in de categorie A 'minst risicovol'.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter. In het denkbeeldige geval van faillissement, blijft er bij een hoge solvabiliteit meer vermogen over voor de eigenaren. In onze gemeente valt de solvabiliteit in de midden categorie tussen 'minst risicovol' en 'meest risicovol'. In 2020 en 2021 is de ratio negatief, wat komt omdat we in deze jaren meer baten dan lasten hebben geraamd. Afhankelijk van het aantal nieuw op te starten grondexploitaties en andere veranderingen bij de baten en lasten, zal deze indicator nog wijzigen.

3. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Hoe lager de ratio, hoe geringer de risico's voor de financiële positie van de gemeente. In onze gemeente is de ratio laag en het risico daarmee ook gering. In de meerjarenraming komt deze ratio zelfs in de min uit, wat wordt veroorzaakt doordat we op dit moment meer baten dan lasten hebben geraamd. Dit kan veranderen als er meer projecten omgevormd worden tot grondexploitatie of als er de baten en lasten worden geactualiseerd.

4. Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt berekend door de incidentele baten en lasten te corrigeren op het jaarrekeningresultaat. Wanneer structurele lasten in de begroting afgedekt zijn door incidentele baten, lopen we het risico dat de begroting niet meer sluitend is als deze baten wegvallen. Als deze negatief is, is er geen structureel evenwicht. Als deze positief is, is er wel een structureel evenwicht.

Op deze indicator scoren wij in alle jaren 0%, wat betekent dat er overall een structureel evenwicht is, zij het beperkt.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft een indicatie van de mogelijkheden die we hebben om de lokale belastingen te verhogen als dit nodig is. Onze lokale woonlasten in 2018 zijn relatief laag en staan op 81% van het landelijk gemiddelde van 2017. Uit de trend van de afgelopen jaren blijkt dat het landelijk gemiddelde relatief meer is gestegen dan onze lokale lasten. Om in aanmerking te komen voor financiële steun vanuit het Rijk (art. 12-status), moeten de lokale belastingen minstens 120% van het landelijk gemiddelde zijn.

Financiële kengetallen volgens financiële verordening

Behalve de bovenstaande wettelijk verplichte kengetallen, zijn er twee indicatoren die vastgelegd zijn in onze Financiële Verordening 2016. Deze indicatoren zijn afgeleid van de bovenstaande indicatoren en zijn uitgedrukt in € per inwoner.

	Jaarrek. 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto schuld per inwoner	€ 808	€ 1.219	€ 1.794	€ 2.123	€ 2.237	€ 2.196
Som van uitstaande leningen per inwoner	€ 285	€ 103	€ 103	€ 103	€ 102	€ 102

De *netto schuld per inwoner* is op dezelfde manier berekend als de netto schuldquote, met dit verschil dat het niet is uitgedrukt in verhouding tot het totaal aan baten in de begroting, maar tot het totaal aan inwoners. Volgens de Financiële Trendanalyse die Deloitte voor gemeenten heeft uitgevoerd, is het landelijk gemiddelde netto schuld per inwoner € 1.849 in 2013 en € 1.917 in 2014. Vergeleken met deze cijfers, ontwikkelt onze schuldpositie zich de komende jaren naar iets meer dan het landelijk gemiddelde. Er is echter geen recent vergelijkingsmateriaal beschikbaar.

De *som van uitstaande leningen per inwoner* drukt in een bedrag per inwoner uit hoeveel uitstaande leningen de gemeente heeft bij verbonden partijen, Havensteder en andere organisaties. Deze indicator laat een dalende trend zien. Dit wordt veroorzaakt doordat er in 2017 een grote lening aan Havensteder wordt afgelost. Er is geen landelijke vergelijkingsinformatie voor deze indicator beschikbaar.

1. Algemene uitkering Gemeentefonds

Omschrijving risico

De algemene uitkering van het Gemeentefonds is de belangrijkste inkomstenbron voor onze gemeente. Het risico bestaat hieruit dat de feitelijke inkomsten afwijken ten opzichte van de bedragen waar wij in de begroting rekening mee houden. In de praktijk blijkt vaak dat het Rijk werkt met “dagkoersen”, waardoor de wijzigingen in het fonds niet te voorspellen zijn. Het fonds volgt voor een belangrijk deel de uitgaven van de Rijksoverheid, volgens de systematiek van trap op / trap af: als het Rijk meer uitgeeft, ontvangen gemeenten ook meer en andersom geldt hetzelfde. Ook zijn er verschillende decentralisatie- en integratie-uitkeringen voor specifieke doelstellingen.

Specifieke risico's

Er zijn verschillende onzekerheden met betrekking tot de hoogte van de algemene uitkering:

- A. De moeilijkheid met betrekking tot het juist kunnen inschatten van de algemene uitkering en met name het accres is één van de grootste risico's. Te vaak is sprake van dagkoersen. Het belemmert het zorgvuldig kunnen voeren van de financiële huishouding.
- B. In de verkiezingsprogramma's 2017-2021 van verschillende politieke partijen staat dat zij hun plannen willen financieren met een korting van tussen 600 tot 700 miljoen op het gemeentefonds. Deze korting zou dan bovenop de bestaande 'opschalingskorting' komen die het Rijk heeft ingesteld omdat de fusie of 'opschaling' van gemeenten korting op zou leveren. Het is nog onbekend of er na de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 uitvoering wordt gegeven aan dit plan.
- C. In maart 2017 werd bekend dat gemeenten samen met andere gebruikers vanaf 2018 mee gaan betalen voor digitale voorzieningen zoals MijnOverheid, Digipoort en DigiD. Deze voorzieningen worden nu door de Rijksoverheid betaald. Mogelijk gaat het Rijk gemeenten facturen sturen hiervoor, maar het is ook mogelijk dat het gemeentefonds wordt gekort. Het is nog onbekend hoeveel dit ons gaat kosten, maar onderzoekers hebben berekend dat het minimaal N 120 en maximaal N 300 zal zijn.
- D. Tot slot vragen zowel de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Raad voor de Financiële Verhoudingen en de Tweede Kamer om een fundamentele herziening van de financiële verhoudingen. Sinds vorig jaar is er een landelijke stuurgroep en expertgroep in het leven geroepen om met deze herziening aan de slag te gaan. Wij verwachten dat het nog wel een paar jaar gaat duren voordat de eventuele gevolgen hiervan duidelijk zijn.

Bandbreedte financiële gevolgen

Het gemeentefonds is erg onvoorspelbaar en het is niet mogelijk om de mogelijke effecten goed te kwantificeren. De ervaring van de afgelopen jaren is dat er zowel grote voor- als nadelen kunnen ontstaan.

P.M.

Beheersingsmaatregelen

n.v.t.

Verloop

Eerste moment van opname: Voorjaarsnota 2012,
Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: Afdeling Financiën
Bestuurlijk: Wethouder Meuldijk

Communicatie

n.v.t.

Bewaking

De afdeling Financiën volgt de ontwikkelingen van het Gemeentefonds.

Ondernomen en mogelijke acties

In de Begroting 2018 verwerken wij de effecten van de Meicirculaire 2017 voor 2018 t/m 2021. In de Najaarsnota 2017 verwerken wij de effecten van de Meicirculaire 2017, voor het jaar 2017, en de Septembercirculaire 2017.

2. Fiscaliteiten

Omschrijving risico

Belastingen worden geheven aan de hand van wet- en regelgeving die continu in beweging is. Omdat gemeenten op vele onderdelen opereert dient zij rekening te houden met vele bijzonderheden in de uitvoering van deze wetten en de interpretatie hiervan. Hierbij loopt de gemeente een risico dat er wel eens een afwijking optreedt.

In het jaar 2016 heeft de gemeente in totaal € 19 miljoen aan fiscale transacties gehad. Het gaat hier om de btw, btw-compensatiefonds, loonheffing op salarissen en vennootschapsbelasting.

Specifieke risico

Er zijn op dit moment geen specifieke risico's in beeld. De lopende zaken ronden wij in 2018 af.

Bandbreedte financiële gevolgen

P.M.

Beheersingsmaatregelen

Wij monitoren de landelijke ontwikkelingen en beoordelen de fiscale transacties van onze gemeente.

Verloop

1^e moment van opname: Begroting 2014,
Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Verantwoordelijkheden

Ambtelijk: afdeling Financiën
Bestuurlijk: wethouder Meuldijk

Communicatie

Wij rapporteren over ontwikkelingen bij de diverse P&C-documenten of, als dat nodig is, afzonderlijk.

Bewaking

De afdeling financiën heeft specialistische kennis in huis of huurt hiervoor extern in en ziet toe op de juiste toepassing van de fiscale voorschriften.

3. Dividenden

Omschrijving risico

Wij zijn aandeelhouder van onder andere Eneco N.V., Stedin N.V. en B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (Evides) en ontvangen hier jaarlijks dividend voor. Het risico bestaat hierin dat het dividend lager of hoger is dan waar wij in de begroting rekening mee houden.

Specifieke risico's

Algemeen

In de jaarrekening 2016 hebben wij 2.672 aan dividendbaten vanuit de deelnemingen in Eneco N.V., Stedin N.V. en B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (Evides) verantwoord. De primitieve begroting bedroeg 2.505. Bij de Voorjaarsnota 2016 hebben we 87 voor Eneco aangeraamd (15.4.1) en 80 voor Evides (15.4.2). Op basis van voorzichtigheid ramen wij totaal 2.505 aan dividendbaten voor 2018 en verdere jaren, te weten 890 voor Eneco, 890 voor Stedin en 805 voor Evides.

Omdat wij van Evides een lagere dividendprognose hebben ontvangen, hebben wij de baten in de Voorjaarsnota 2017 met N 110 in 2018 en 2019 en N 112 ingaande 2020 verlaagd.

Eneco en Stedin

De gemeente is samen met 52 andere gemeenten eigenaar van Eneco Holding N.V. Per 31 januari 2017 is de splitsing van het netwerkbedrijf (Stedin N.V.) en het energiebedrijf (Eneco N.V.) gerealiseerd. U heeft als gemeenteraad ingestemd met deze splitsing. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat het slechts een technische exercitie betreft welke geen directe financiële effecten heeft op de waardering van het aandeel/de aandelen en het dividend.

Daarnaast blijven de effecten van de vastgestelde tarieven van de netbeheerders door de Autoriteit Consument en Markt (ACM) risicovol. Dit geldt ook voor recentelijke (buitenlandse) overnames die Eneco heeft gedaan. Beiden kunnen zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de hoogte van het verwacht dividend

Zoals gewoonlijk doen Eneco en Stedin zelf geen voorspellingen ten aanzien van de toekomst over winstverwachtingen en uit te keren dividenden. Om die reden wordt de huidige begroting meerjarig gehandhaafd.

Momenteel zijn alle aandeelhouders van Eneco geconsulteerd over de afweging om hun aandeelhouderschap af te bouwen of te behouden. Eind 2017 is de uitkomst van de consultatieronde bekend en zal mogelijk een verkoopproces worden voorbereid. De uitkomsten van het mogelijke verkoopproces zal na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 zijn afgerond. Inmiddels heeft een ruime meerderheid (65%) van de colleges van gemeenten al besloten tot het verkopen van de aandelen in Eneco. Dit geldt ook voor ons (BBV 926223). Een verkoop heeft uiteraard gevolgen voor de jaarlijkse dividendstroom die nu door Eneco aan ons wordt uitbetaald (zie bandbreedte financiële gevolgen).

Voor het dividend van Stedin bestaat in algemene zin het risico dat wij minder aan dividend ontvangen dan begroot.

Begroot dividend Eneco en Stedin: 1.780.

Bandbreedte financiële gevolgen

De te verwachten dividenden zijn structureel en voor een vast bedrag opgenomen in de begroting 2018. Het dividend van Eneco en Stedin hebben wij elk voor 890 in de begroting verwerkt. Het risico voor het wegvallen van het dividend van Eneco bedraagt dus 890. Het dividend van Stedin hebben wij eveneens begroot op 890.

Bandbreedte Eneco: 0 – 890

Bandbreedte Stedin: 0 – 890

Verantwoordelijken

Ambtelijk: Financiën

Bestuurlijk: Wethouder Meuldijk

Verloop

Eerste moment van opname: Begroting 2016

Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Beheersingsmaatregelen

Wij volgen de ontwikkelingen rondom de wetgeving en de bestuursbesluiten Eneco en Stedin en Evides nauwlettend. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe is binnen de begroting niet het gehele bedrag aan baten opgenomen zoals dat in voorafgaande rekeningjaren is verantwoord. Om de derving van ons jaarlijkse dividend van Eneco op te vangen, gebruiken wij de verkoopopbrengst van onze aandelen bij de bepaling van onze financieringsbehoefte. Doordat wij minder lenen besparen wij op rentelasten. Hiervoor zal in 2018 een nadere uitwerking volgen.

Informatie en communicatie

We rapporteren over de ontwikkelingen bij de diverse P&C-documenten.

Bewaking

De afdeling Financiën volgt de ontwikkelingen.

Ondernomen en mogelijke acties

Niet van toepassing.

4. Verleende garanties voor instellingen

Omschrijving risico

Voor een aantal verenigingen en stichtingen staan wij garant voor leningen die zij zijn aangegaan. Het risico bestaat hierin dat als deze organisaties niet meer aan hun verplichtingen tot terugbetaling kunnen voldoen, de leningverstrekker een beroep kan doen op ons.

Specifieke risico's

Vanwege aanvullende voorschriften van de provincie in het kader van het financieel toezicht, is dit een verplicht onderdeel geworden bij de bepaling van het weerstandsvermogen. Het betreft garanties voor leningen waarvoor de gemeente 100% garant staat, zonder betrokkenheid van een andere waarborginstelling. Het gaat om leningen aan Verpleeghuis Rijckehove, St. IJsselland ziekenhuis, VV Capelle, Stichting Openbare bibliotheek en het Rijksmonument Dorpsstraat 164, in totaliteit een bedrag van 14.399 (voorlopig bedrag per 31-12-2017).

Bandbreedte financiële gevolgen

De ervaring leert dat sinds 2000 geen enkele garantie is aangesproken. Vanuit het voorzichtigheidsbeginsel is het raadzaam een percentage te hanteren om de risico's van deze garantstellingen te kwantificeren. Wij hebben dit percentage vastgesteld op 5%. Het risico komt dan uit op circa 720 (14.399 x 5%).

Verloop

Eerste moment van opname: begroting 2014.

Geactualiseerd: Begroting 2015, Najaarsnota 2014 en elk P&C-document sindsdien.

Beheersingsmaatregelen

Gezien het beperkte risico zijn vooralsnog geen maatregelen genomen. De gemeenteraad heeft op 7 november 2016 de nieuwe Verordening Garantstellingen Gemeente Capelle aan den IJssel 2016 vastgesteld.

Verantwoordelijkheden

Ambtelijk: afdeling Financiën

Bestuurlijk: wethouder Meuldijk

Communicatie

We rapporteren over de ontwikkelingen bij de diverse P&C-documenten.

Bewaking

Bij de toetsing van de jaarstukken van de betrokken instellingen wordt gelet op het risico voor de gemeente.

5. Participatiewet

Omschrijving risico

Risico's met betrekking tot de ontwikkeling van Rijksbijdrage Participatiewet (PW) Inkomensdeel/BUIG, Participatiebudget en Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw).

Specifieke risico's

- 1) (Inkomensdeel/BUIG) Participatiewet: het aantal bijstandsccliënten in relatie tot (de eventuele aanpassing van) de Rijksbijdrage inkomensdeel en het participatiebudget (Participatiewet + Wsw).
- 2) Gemeentelijke bijdrage Wsw: verhoging gemeentelijke bijdrage Wsw aan Promen als gevolg van afname rijksbijdrage (subsidie per Standaard Eenheid - SE) en daling van het aantal Wsw-ers.

Budget inkomensdeel Participatiewet / BUIG

Nieuwe verdeelsystematiek inkomensdeel

Tegelijkertijd met de invoering van de participatiewet is er een nieuwe verdeelsystematiek voor het inkomensdeel gekomen. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft hierbij gekozen voor een model van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). De gevolgen van dat model zijn ingrijpend. Er is een overgangsregime van 3 jaar. In de eerste 2 jaren (2015 en 2016) wordt het macrobudget voor 50% op basis van historische uitgaven en voor 50% op basis van het objectief verdeelmodel van SCP verdeeld. In het 3e jaar (2017) wordt het macrobudget voor 25% op basis van historische uitgaven en voor 75% op basis van het objectief verdeelmodel van SCP verdeeld.

Vanwege aanpassingen van het verdeelmodel en het tekortschietende macrobudget, viel op grond van de beschikking Voorlopige BUIG 2017 van het ministerie van SZW, het budget 2017 voor onze gemeente sterk nadelig uit ten opzichte van de toenmalige begroting. Wij hebben hierop bezwaar aangetekend. Voor 2017 is daarom in de Najaarsnota 2016, 2,8 miljoen aan geraamd uit de Reserve Sociaal Domein. Mocht het bezwaar tegen de beschikking (deels) worden gehonoreerd, dan zou dit leiden tot een hogere beschikking voor 2017.

In de begroting houden we rekening met de zogenaamde vangnetregeling. Hierdoor is het negatief budgettair effect voor 2017 en 2018 maximaal 8,75% en vanaf 2019 maximaal 10% van het beschikbare rijksbudget.

In voorgaande planning en control documenten werden de potentiële risico's van de eerste 2 jaar gereserveerd in de reserve Participatiewet. Bij de Voorjaarsnota 2016 is besloten deze reserve samen te voegen tot de Reserve Sociaal Domein. In de Najaarsnota 2016 is het effect van het gewijzigd verdeelmodel met ingang van 2017 doorgevoerd waardoor een dergelijk geprognosticeerd tekort is ontstaan. Dit tekort is structureel in de begrotingsjaren vanaf 2018 verwerkt. Het nadelig effect van 2017 is uit de hiervoor gevormde reserve Sociaal Domein onttrokken waardoor invulling is gegeven aan de in voorgaande jaren ingezette lijn.

WSW-subsidie

Op basis van een door het rijk te hoge/ snelle ingeschatte afbouw van het aantal Wsw-ers, ontstaat er een oplopend verschil in de rijksbijdrage per Standaard Eenheid (SE) WSW en de daadwerkelijke kosten per SE WSW. Vanaf 2018 berekent Promen de daadwerkelijke kosten door aan de gemeenten, waardoor de gemeentelijke bijdrage vervalt.

In het nieuwe financieringsmodel dat in 2018 ingaat is gekozen voor een constructie waarin een deel van de gevolgen van de afbouw van de WSW wordt gecompenseerd vanuit de aanvullende dienstverlening op het gebied van de Participatiewet in combinatie met het terugdringen van kosten door inkrimping. Deze constructie zorgt voor een sluitende begroting voor zowel de (gevolgen van de afbouw van de) WSW als de dienstverlening in het kader van de participatiewet.

Er kan een risico ontstaan indien het Promen niet lukt de in de jaarlijkse begroting opgenomen dienstverlening Participatiewet te realiseren en de noodzakelijke inkrimping van de organisatie te behalen. In eerste instantie zal dan worden bekeken of de achterblijvende inkomsten kunnen worden doorberekend in de kostprijs per eenheid dienstverlening voor het komende jaar, dan wel uit de weerstandsreserve kunnen worden gedekt. Blijken voorafgaande opties niet mogelijk dan kan dit resulteren in extra bedrijfsvoeringskosten voor de gemeenten in de GR Promen. Dit is op dit moment nog niet te kwantificeren.

Beschut Werk

Per 1 januari 2017 is de Participatiewet op een aantal onderdelen gewijzigd. Deze wetswijzigingen waren erop gericht de toegang van mensen met een arbeidsbeperking tot voorzieningen te verruimen en te vergemakkelijken.

De belangrijkste wijziging heeft betrekking op beschut werk. De verplichting beschut werk kan worden gezien als een versoberde voortzetting van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Voor beschut werk

bestaat vooralsnog geen CAO. Op landelijk niveau wordt hier wel over gesproken. In 2018 moet onze gemeente zeventien beschut werkplekken realiseren. Het aantal beschut werkplekken is cumulatief. Ten aanzien van het huidige beleid leidt de verplichting beschut werk voor 2018 tot nog eens zeven extra plekken. Gemeenten krijgen vijf jaar de tijd om eventuele achterstand in het aantal verplicht te realiseren plekken in te lopen. In 2021 moet het voor dat jaar geldend totaal aantal verplichte plekken gerealiseerd zijn. Het Ministerie heeft aangegeven dat, wanneer deze aantallen niet worden behaald, wellicht geconcludeerd moet worden dat er geen behoefte is aan beschut werk in deze vorm. De consequentie hiervan kan op termijn een uitname uit het budget van de Integratie Uitkering Sociaal Domein zijn.

Wet tegemoetkoming loondomein / Lage inkomensvoordeel Promen

Met ingang van 1 januari 2017 is de Wet tegemoetkomingen loondomein (Wtl) van kracht. In deze wet zijn drie nieuwe tegemoetkomingen in de loonkosten voor werkgevers geïntroduceerd om mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt in dienst te nemen of te houden. Werkgevers worden met de instrumenten in de Wtl gestimuleerd om mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt deze kans te geven.

De Wtl vervangt de premiekortingen arbeidsgehandicapte werknemer en oudere werknemer door een loonkostenvoordeel (LKV) voor deze groepen. Daarnaast bestaat de Wtl uit het lage-inkomensvoordeel (LIV) en het jeugd-LIV (ook wel genoemd tegemoetkoming verhoging minimumjeugdloon). Het UWV is in alle gevallen verantwoordelijk voor de berekening van de tegemoetkomingen in het kader van de Wtl en geeft dit door aan de Belastingdienst, die de tegemoetkoming aan de werkgever uitbetaalt.

Het LIV is per 1 januari 2017 ingegaan en is bedoeld om mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt passende ondersteuning te bieden. De werkgever ontvangt een tegemoetkoming voor werknemers die tussen 100 en 125% van het wettelijk minimumloon per uur verdienen. Het LIV geldt in principe ook voor mensen in beschut werk en WSW'ers. Voor SW-bedrijven heeft het Rijk echter eind 2016 nog een wetwijziging doorgevoerd waardoor de beoogde inkomsten LIV nagenoeg gehalveerd zijn. Door herberekening van de grondslagen van het LIV kan er per Wsw-medewerker hooguit nog een beroep worden gedaan op de bij de tweede tranche (110-125% WML) behorende uitkering. Deze wetwijziging zorgt ervoor dat de door de SW bedrijven te ontvangen LIV middelen nagenoeg gehalveerd zijn. Op basis van de oude situatie was door Promen in de begroting V800 opgenomen als meerjarenraming; door bovengenoemde wetwijziging heeft Promen de meerjarenbegroting moeten aanpassen met N 450.

Het jeugd-LIV is een tegemoetkoming in de loonkosten voor werkgevers die jongere werknemers (van 18 tot en met 21 jaar) in dienst nemen en houden. Met het jeugd-LIV worden werkgevers gecompenseerd voor de verhoging van het minimumjeugdloon. Het jeugd-LIV gaat in op 1 januari 2018. Het vaststellen en uitbetalen van de tegemoetkoming vindt voor het eerst plaats in 2019.

Het LKV is een tegemoetkoming voor werkgevers die oudere werknemers en werknemers met een beperking door ziekte of handicap in dienst nemen. Het LKV gaat in op 1 januari 2018. Het vaststellen en uitbetalen van deze tegemoetkomingen vindt voor het eerst plaats in 2019.

Indien een werkgever voor een bepaalde werknemer in aanmerking komt voor meerdere tegemoetkomingen, bijvoorbeeld zowel het LKV als het LIV, dan wordt alleen het hoogste bedrag uitbetaald. Zijn de bedragen van het LKV en het LIV hetzelfde, dan wordt alleen het LKV uitbetaald. Een LKV en de jeugd-LIV kunnen wel samenlopen.

Bandbreedte financiële gevolgen

P.M.

Beheersingsmaatregelen

De te nemen maatregelen zijn mede afhankelijk van de beschikbare budgetten, met name van het (lager wordende) participatiebudget. De realisatie op het participatiebudget wordt continu gemonitord om optimaal gebruik te maken van het budget.

Verloop

Eerste moment van opname: Voorjaarsnota 2011;
Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: Afdeling Samenleving
Bestuurlijk: Wethouder Faassen / Wethouder Meuldijk

Communicatie

In de risicoparagraaf zal aandacht gegeven worden aan de te verwachten financiële ontwikkelingen aangaande budgetten en bestedingen.

Bewaking

De afdeling Samenleving volgt in samenwerking met de GR IJsselgemeenten het cliëntenbestand van het aantal bijstandshuishoudens nauwlettend. De wijzigingen ten opzichte van de begroting en de feitelijke ontwikkeling van het klantenbestand worden continu gemonitord.

Ondernomen en mogelijke acties

In de Najaarsnota 2017 verwerken wij op basis van de zgn. septembercirculaire "Algemene Uitkering" de effecten voor de jaarschijf 2017 en de meerjarenbegroting 2018 t/m 2021.

6. Jeugdhulp

Omschrijving risico

Het risico is dat we voor de inkoop ten behoeve van de Capelse jeugdigen niet uitkomen met onze geraamde budgetten.

Specifieke risico's

Het risico ontstaat door een aantal aspecten. Dit kan resulteren in zowel een positief als negatief risico voor onze gemeentelijke begroting. Deze aspecten zijn:

1. Blijkens de definitieve jaarstukken 2016 van de GR Jeugdhulp zijn de kosten voor specialistische jeugdhulp in 2016 met 2.500 gedaald ten opzichte van 2015. Op basis van slechts twee ervaringsjaren kan nog niet gesteld worden dat sprake is van een structureel dalende tendens.
2. Ten aanzien van onze meerjarige inleg in de GR Jeugdhulp gaan wij ervan uit dat onze bijdrage 6,0% is van het totaal aan bijdragen van de deelnemende gemeenten. Dit is gelijk aan ons gebruik in 2016. De komende jaren moet duidelijk worden of dit een reëel percentage is. De inleg van Capelle voor het begrotingsjaar 2018 komt voorsnog uit op een percentage van 6,9% van het totaal.
3. Van het nu beschikbare budget voor jeugd-pgb's van 800 ramen we in de Voorjaarsnota 2017 200 af voor dekking van (andere) kosten van jeugdhulp. In 2016 bedroegen de kosten voor jeugd-pgb's 590. Omdat nog slechts twee jaar ervaring is opgedaan met jeugd-pgb's, bestaat nog geen zekerheid over de hiervoor structureel benodigde kosten en daarmee over de vraag of de resterende 600 toereikend zal zijn.
4. Ten aanzien van de Stichting CJG Capelle is in onze begroting de indexering opgenomen die wordt gehanteerd voor gemeenschappelijke regelingen, ofwel 0,1% voor 2018. De stichting stelt echter tenminste de indexering nodig te hebben die door de rijksoverheid wordt gehanteerd bij de jeugdgezondheidszorg (Overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling, OVA) en welke voor 2018 neerkomt op 2,04%. Hierover wordt het gesprek aangegaan met de stichting.
5. Het CJG noemt in de begroting 2018 diverse extra kostenposten, zoals (meer) middelen voor de inkoop van jeugdhulp voor kinderen met een beperking, inzet van E-health en controle van facturen. Deze kosten hebben we voorsnog in onze eigen begroting verwerkt, in de Voorjaarsnota 2017. Hierover wordt echter nog het gesprek met het CJG aangegaan. Dit gesprek kan leiden tot het neerwaarts bijstellen van de gemeentelijke bijdrage voor de stichting.
6. Ingaande 2018 wordt ten aanzien van specialistische jeugdhulp gewerkt met resultaatgerichte bekostiging. Dit moet bijdragen aan de transformatie van jeugdhulp en daarmee aan het verlagen van de kosten. Omdat hiermee landelijk ten aanzien van jeugdhulp nog geen ervaring is opgedaan, is het de vraag of de verwachting dat deze inkoopssystematiek leidt tot een daling van de kosten daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

- Partijen als huisartsen en gecertificeerde instellingen hebben een eigenstandig verwijfsrecht naar specialistische jeugdhulp. Daar kan door ons niet rechtstreeks worden gestuurd. Dit betreft veelal dure vormen van jeugdhulp als gesloten plaatsingen of andersoortige uithuisplaatsingen.

Bandbreedte financiële gevolgen

P.M.

Beheersingsmaatregelen

- Een adequate controlesystematiek ten aanzien van declaraties en facturen.
- Komen tot afspraken met Capelse huisartsen over het verwijzen van jeugdigen naar de Stichting CJG Capelle aan den IJssel in plaats van rechtstreeks naar specialistische jeugdhulpaanbieders.
- Ten aanzien van specialistische jeugdhulp implementeren van resultaatgerichte bekostiging (per 2018) als middel voor het versnellen van de transformatie van jeugdhulp.
- Uitvoeren van te maken afspraken in het kader van de regionale transformatieagenda jeugdhulp.
- Structureel overleg met de Stichting CJG Capelle aan den IJssel over de benodigde middelen.

Verloop

1^e moment van opname: Najaarsnota 2015.

Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: afdeling Samenleving

Bestuurlijk: Wethouder Hartnagel

Communicatie

De voorlopige jaarstukken 2016, de gewijzigde begroting 2017 en de ontwerpbegroting 2018 (inclusief meerjarenbegroting 2018-2021) van de GR Jeugdhulp Rijnmond en de conceptbegroting 2018 (inclusief meerjarenbegroting 2018-2021) van de Stichting CJG Capelle aan den IJssel.

Bewaking

Kwartaalrapportages van de GR Jeugdhulp Rijnmond en de Stichting CJG Capelle aan den IJssel.

7. Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)

Omschrijving risico

Sinds 2015 zijn wij verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo-2015. Er spelen verschillende ontwikkelingen, waardoor het lastig is om een nauwkeurige bestedingsplanning op te stellen.

Specifieke risico's

Sinds de invoering van de Wmo-2015 is ten opzichte van de begroting voorsnog voordelige financiële resultaten behaald op de individuele en collectieve taken. Aangezien de transitie nog niet geheel is afgerond en wij nog niet beschikken over alle informatie vormen de huidige geprognosticeerde bestedingsplanning wel een risico. Daarnaast is de Wmo aan wijzigingen van de wettelijke regel- en wetgeving onderhevig. Door deze ontwikkelingen en de openeinderegeling van de Wmo zullen de gehanteerde uitgangspunten in werkelijkheid de komende jaren afwijken van de prognose. Dit kan zowel in een positief dan wel in een negatief financieel resultaat t.o.v. de begroting resulteren.

Daarnaast spelen binnen de WMO de volgende ontwikkelingen:

- Per 1 januari 2018 zijn de nieuwe overeenkomsten voor Huishoudelijke ondersteuning (HO), Begeleiding individueel (BGI), Begeleiding groep (BGG) en kortdurend verblijf van kracht. De tariefstelling is thans in onderzoek. Hierin dienen de financiële consequenties van de AMvB "Reële prijs" (separaat meegenomen als risico) voor Wmo-ondersteuning betrokken te worden. In het 4^e kwartaal 2017 worden de tarieven vastgesteld en zijn de eventuele financiële gevolgen zichtbaar.

- Een tweede aandacht punt bij de nieuwe meerjarige overeenkomsten is het maken van afspraken rondom de prijsindexatie. In de meerjarenbegroting is hier vooralsnog geen rekening mee gehouden.
- Door afspraken in de nieuwe cao komen de huishoudelijke hulpen Wmo in een hogere schaal terecht. Vanaf het moment dat de cao in werking treedt, verwachting april 2018, gaan huishoudelijke hulpen Wmo 'eenvoudige schoonmaak HH1' van loonschaal 10 omhoog gaan naar loonschaal 15. De nieuwe loonschaal bewerkstelt een kostenopdrijvend effect voor gemeentes. De VNG is hierover met het ministerie van VWS in gesprek en wil onderzoeken of gemeentes financieel gecompenseerd moeten worden.
- Een van de hoofdpunten van de Wmo en dus ook van ons beleidskader is extramuralisering, dat mensen zo veel als mogelijk, zelfstandig, thuis blijven wonen. Om dit mogelijk te maken zijn investeringen in de sociale basisinfrastructuur nodig en zal meer aandacht aan preventie moeten worden geven. Hieruit voortvloeiend zal in de toekomst de vraag naar Wmo-voorzieningen toenemen.
- De commissie "Toekomst beschermd wonen" adviseert de functies beschermd wonen en maatschappelijke opvang verder te normaliseren. Concreet betekent dit minder opnames in een intramuraal setting en meer opvang en begeleiding in de wijk. Deze extramuralisering is nu al merkbaar en zal de komende jaren verder toenemen. Met ingang van 2020 vervalt de rol van de centrumgemeente en zijn alle gemeenten zelf verantwoordelijk voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Er vindt regionaal overleg plaats hoe hier mee om te gaan.
- Met de overgang van taken hoort ook de overgang van middelen daarvoor. Voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang wordt gewerkt aan een nieuw objectief verdeelmodel waarbij ook de huidige middelen voor begeleiding worden meegenomen. Elk verdeelmodel kent voordeel- en nadeelgemeenten, onduidelijk is nog tot welke categorie Capelle gaat behoren.

Bandbreedte financiële gevolgen:

P.M.

Verloop

1^e moment van opname: Voorjaarsnota 2014
Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Beheersingsmaatregelen

In voorgaande P&C-documenten zijn hiervoor bestemmingsreserves gevormd en verhoogd om mogelijke tijdelijke risico's op te vangen.

Verantwoordelijkheden

Ambtelijk: afdeling Samenleving en Publiekszaken
Bestuurlijk: wethouder Van Cappelle

Communicatie

In de voorjaarsnota 2017 zijn de meest recente ontwikkelingen meegenomen. Er is nu geen aanleiding voor aanpassingen in de Programmabegroting 2018.

Bewaking

We rapporteren per P&C-document en blijven de ontwikkelingen volgen.

8. Code marktgedrag thuisondersteuning (Wmo)

Omschrijving risico

Wij lopen het financieel risico dat wij vanwege nieuwe landelijke wetgeving een hogere prijs voor de Wmo- maatwerkvoorziening moeten betalen.

Specifieke risico's

Aanvankelijk (december 2015) is de gemeenten gevraagd de code te ondertekenen/onderschrijven. Toen dit niet gebeurde is de AMvB op gesteld met daarin de verplichting reële uurtarieven vast te stellen. Capelle hanteert geen uurtarieven, financiering vindt plaats op basis van resultaatgerichte bekostiging. De uur tarieven worden wel gebruikt om de hoogte van de tarieven te berekenen.

Op 10 februari 2017 is bij de AMvB een besluit genomen over de reële kostprijs van thuisondersteuning. In dit besluit zijn er regels gesteld ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs en de kwaliteitseisen voor Wmo- voorzieningen, alsook de continuïteit in de hulpverlening tussen de cliënt en de hulpverlener.

Deze AMvB treedt op 1-8-2017 in werking en is van toepassing op alle vormen van Wmo – dienstverlening, uitgezonderd de verstrekking van hulpmiddelen, individuele vervoersvoorzieningen en woningaanpassingen. Voor bestaande overeenkomsten geldt een overgangstermijn.

Gemeenteraden dienen in hun verordening op te nemen dat het college een vaste of reële prijs moet vaststellen die tevens de ondergrens vormt voor een inschrijving bij een aanbestedingsprocedure. Bij het inkooptraject wordt bij het vaststellen van de tarieven de AMvB betrokken. De nieuwe overeenkomsten zijn per 1 januari 2018 van kracht.

Bandbreedte financiële gevolgen

De financiële gevolgen van de nieuwe AMvB zijn afhankelijk van de vaststelling van reële prijs. Dit is thans in onderzoek. Ook is de VNG met het ministerie van VWS in gesprek over het opzetten van een monitor die inzicht moet geven in de financiële consequenties van de AMvB Reële prijs Wmo- ondersteuning.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: afdeling Publiekszaken
Bestuurlijk: Wethouder Van Cappelle

Verloop

Eerste moment van opname: Voorjaarsnota 2016.
Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Beheersingsmaatregelen

Wij hebben hier geen invloed op.

Informatie en communicatie

Wij volgen de ontwikkelingen via circulaire.

Bewaking

Wij volgen de ontwikkelingen via circulaire.

Ondernomen en mogelijke acties

De Verordening Maatschappelijke Ondersteuning is in 2017 aangepast.

9. Uitspraak Centrale Raad van Beroep voor Huishoudelijke ondersteuning (Wmo)

Omschrijving risico

Wij lopen een financieel risico op huishoudelijke ondersteuning (HO) wanneer wij ons op basis van gerechtelijke uitspraken moeten houden aan de normtijden van het Centrum Indicatiestelling (CIZ), in plaats van aan onze eigen manier van resultaatgericht indiceren en financieren.

Specifieke risico's

De Centrale Raad van Beroep (CRvB) heeft op 18 mei 2016 uitspraak gedaan in een vier tal zaken over HO op grond van de Wmo. Kern van de uitspraken is dat toekenning van HO in resultaatgebieden een duidelijke maatstaf mist en zodoende in strijd is met het rechtszekerheidsbeginsel. In de uitspraak beval de rechter de betreffende gemeenten CIZ- normtijden als maatstaf te hanteren.

Capelle maakt ook gebruik van het resultaatgerichte indiceren en financieren. Na onderzoek naar aanleiding van bovengenoemde uitspraak, zijn wij van mening dat resultaatgericht indiceren in de Capelse vorm uitvoerbaar blijft, met als aanvullende maatregelen om in de beleidsregels en de toekenningbeschikking duidelijk te vermelden op welke concrete en- zorgvuldige wijze invulling wordt gegeven aan het bereiken van de resultaten HO. Met andere woorden: wat mag de geïndiceerde verwachten van een schoon en leefbaar huis? Hoewel wij het vertrouwen hebben dat wij met deze

aanvullende maatregelen zorgvuldig invulling geven aan de uitspraak van de CRvB, blijft de mogelijkheid aanwezig dat Capelle op grond van een gerechtelijke uitspraak in een latere fase alsnog de CIZ- normtijden moet gaan hanteren.

Bandbreedte financiële gevolgen

Mocht Capelle genoodzaakt zijn resultaatgericht indiceren los te laten en de CIZ- normtijden alsnog in te voeren dan verwachten wij op grond van de kostenberekening 2014 (het laatste jaar waarin CIZ- normtijden gehanteerd zijn) voor 2017 en verder een extra budget van N 900 nodig te hebben. Wij stellen u derhalve voor dit als risico op te nemen.

Beheersingsmaatregelen

Niet van toepassing

Verloop

Eerste moment van opname: Begroting 2017.
Geactualiseerd: elk P&C-document sindsdien.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: afdeling Publiekszaken
Bestuurlijk: Wethouder Van Cappelle

Bewaking en communicatie

Wij volgen de ontwikkelingen via jurisprudentie en informatie vanuit de VNG.

Ondernomen en mogelijke acties

Niet van toepassing.

10. Pensioenen wethouders (Wet Appa) – VERVALT

Het risico op een onvoorzien beroep op wachtgeld, is inmiddels beperkt. Dit komt mede doordat we in deze Begroting 2018 een dotatie van N 3060 hebben gedaan aan de Voorziening Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers.

11. Niet of onvoldoende geraamde vervangingsinvesteringen

Omschrijving risico

Het risico bestaat hierin dat we op termijn in onze begroting onvoldoende kapitaallasten verwerkt hebben van (vervangings-)investeringen in gebouwen, openbare ruimte (IBOR) en herstructureringen.

Specifieke risico's

Eerder hebt u besloten de begroting duurzaam te willen transformeren. De eerste grote stappen daartoe zijn gezet met uw besluit het ten laste van de jaarlijkse exploitatie brengen van de kapitaallasten van de investeringen in de openbare ruimte (IBOR), de unilocaties voorgezet onderwijs en de sportparken. Tot en met het jaar 2021 zijn de kapitaallasten in de begroting verwerkt. De komende jaren – vanaf 2022 – zullen echter nieuwe structurele kapitaallasten ontstaan bij het investeren in nieuwe (school-)gebouwen, in de openbare ruimte (IBOR) en herstructureringsprojecten, die in de begroting verwerkt zullen moeten worden.

Bandbreedte financiële gevolgen

Alle op dit moment in beeld zijnde kapitaallasten zijn verwerkt in de (meerjaren)begroting 2017 tot en met 2021. Conform de toezegging bij de Voorjaarsnota 2017 presenteren we hier in het vervolg een doorkijk naar de 4 jaar na de begrotingsperiode voor de geprognosticeerde nog aan te ramen kapitaallasten. Deze prognose is op basis van een aanname van historische investeringen en de reeds geplande kapitaallasten. De nog te verwerken kapitaallasten in de jaren 2022 tot en met 2025 zijn als volgt:

2022	2023	2024	2025
516	886	1.142	1.514

De nog te verwerken kapitaallast in de jaarschijf 2022 is op basis van de in de begroting opgenomen investeringen tot en met 2021. Vanaf de jaarschijf 2022 is er uitgegaan van een gemiddelde nog niet in de begroting opgenomen investering van 10.000 met een gemiddelde afschrijvingstermijn van 20 jaar.

Beheersingsmaatregelen

Uw besluit de begroting duurzaam te willen transformeren, is de meest effectieve beheersingsmaatregel. Bij elk P&C document worden de te verwerken nieuwe kapitaallasten meegenomen in de afwegingen.

Verloop

Eerste moment van opname: Jaarrekening 2009.

Geactualiseerd: Jaarrekening 2010 (informatie over ondernomen en mogelijke acties), Begroting 2012 (informatie over genomen actie), Begroting 2014 (aanpassing naar aanleiding van transformatie), elk P&C-document sindsdien.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: Directie

Bestuurlijk: Wethouder Meuldijk

Communicatie

Bij de integrale afweging van prioriteiten zal dit onderwerp de komende jaren aan de orde worden gesteld.

Bewaking

Jaarlijkse opname en vermelding in de risicoparagraaf. De vrijvallende kapitaallasten worden gereserveerd voor transformatie van gebouwen, bij IBOR/ verhandingen en zo mogelijk herstructureringen.

12. Bijstand statushouders

Omschrijving risico

Een belangrijk deel van de statushouders die wij huisvesten is (tijdelijk) afhankelijk van een bijstandsuitkering. Het risico bestaat hierin dat de kosten voor bijstand toenemen als het aantal statushouders toeneemt.

Specifieke risico's

Nederland heeft geruime tijd te maken gehad met een hoge instroom van asielzoekers. Alhoewel deze hoge instroom in 2016 sterk afgenomen is en daarmee de taakstelling 2017 voor Capelle is gedaald ten opzichte van 2016, zullen gemeenten zeker de komende jaren een groot aantal statushouders moeten huisvesten en begeleiden naar participatie en integratie. Daarnaast is de verwachting dat de instroom van asielzoekers op basis van internationale ontwikkelingen zal blijven fluctueren. Daardoor neemt de taakstelling huisvesting statushouders sterk toe. Een belangrijk deel van deze mensen zal (tijdelijk) afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering. Op dit moment lijkt het erop dat gemeenten hier niet voor zullen worden gecompenseerd in het BUIG-budget. Dat betekent een financieel risico. We schatten in dat de toestroom van statushouders de komende drie jaren elk jaar 60 extra bijstandsklanten zal opleveren

In de prognose van de uitgaven voor de BUIG is geen rekening gehouden met de extra instroom voor de statushouders. Reden hiervoor is dat vanuit het Macrobudget apart budget beschikbaar wordt gesteld. In het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom is een inter-temporele tegemoetkoming in 2016 en 2017 afgesproken. Dit is bedoeld om de feitelijke kosten voor gemeenten door de verhoogde asielinstroom te dekken. De verrekening van de inter-temporele tegemoetkoming met de gemeentelijke budgetten Participatiewet uitkeringen vindt plaats vanaf 2018. Voor 2016 is er € 85 miljoen beschikbaar als voorschot voor alle gemeenten. Dit is naar verwachting voldoende om de additionele bijstandskosten van in 2016 gehuisveste statushouders te financieren. De verdeling gebeurt op basis van het aantal gehuisveste vergunninghouders in de periode januari tot en met november 2016. Het voorschot wordt alleen op aanvraag toegekend. Dat betekent dus dat gemeenten kunnen afzien van het gebruik van het voorschot. Voor 2017 is er € 90 miljoen beschikbaar als

voorschot voor alle gemeenten. Het voorschot voor 2016 en 2017 wordt in periode 2018 tot en met 2025 in gelijke delen verrekend met de gebundelde uitkering. De verrekening zal plaatsvinden door een inhouding op de gebundelde uitkering.

Daarnaast is er nog eens 100 miljoen extra uitgenomen uit het Macrobudget 2017. Deze kosten zijn voorlopig verdeeld op basis van aantal gehuisveste statushouder in de periode januari tot en met juli 2016. Hiervoor hoeft geen aanvraag voor te worden ingediend. Voor Capelle is dit bedrag reeds toegevoegd aan de voorlopig budget 2017 voor een bedrag van 242 op basis van 52 gehuisveste statushouders in de periode januari tot en met juli 2016. Het bedrag aan bijstand voor een statushouder vanuit het bijstandsbudget 2017 is dus voorlopig en betreft een bedrag van ruim € 4.600 per gehuisveste statushouder. De kosten voor een bijstandsccliënt zijn uiteraard hoger. Het restant kan vanuit het aan te vragen voorschot 2016/2017 moeten worden gefinancierd.

Dit zou betekenen dat wij voor elke gehuisveste statushouder voldoende bijstand zouden moeten krijgen en daarmee het risico van de extra instroom voor statushouders wordt verlaagd. Het voorschot wordt echter wel gedekt uit het macrobudget en daarmee is het uiteraard mogelijk dat het tekort eveneens toeneemt.

Bandbreedte financiële gevolgen

Uitgaande van het huidige, gemiddelde jaarbedrag per uitkering van € 14.400,-, betekent dit bij een jaarlijkse toename van 60 bijstandklanten een totaal risico van € 2,6 miljoen. We houden rekening met een risico van € 1,3 mln. (bandbreedte € 0 – 2,6 mln.).

Beheersingsmaatregelen

Behoudens de reguliere Poortwachterfunctie (beperken onrechtmatige instroom in de uitkering) zijn er geen specifieke beheersingsmaatregelen mogelijk.

Verloop

Eerste moment van opname: Najaarsnota 2015

Geactualiseerd: Voorjaarsnota 2016 (ongewijzigd), Begroting 2017, Najaarsnota 2016 en Jaarrekening 2016.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: afdeling Samenleving

Bestuurlijk: Wethouder Faassen

Communicatie

Niet van toepassing.

Bewaking

Niet van toepassing.

Ondernomen en mogelijke acties

Niet van toepassing.

13. Onderwijshuisvesting voortgezet bijzonder onderwijs

Omschrijving risico

Dit risico gaat over de mogelijke financiële consequenties van de nieuwbouw voor het Comenius College.

Specifieke risico's

U heeft in uw vergadering van 15 februari 2010 ingestemd met de notitie 'de ontwikkeling van twee unilocaties', waarin de nieuwbouw van het Comenius College is benoemd. Deze nieuwbouw valt uiteen in twee fases. De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan deze fase is vastgelegd in de beschikking van 17 december 2010 met kenmerk D41/182856. De eerste fase is inmiddels in gebruik genomen. De tweede fase zou volgens deze beschikking mogelijk in 2023 in gebruik worden genomen.

De beschikking van 2010 ging uit van een ruimtebehoefte, gebaseerd op 1.341 leerlingen. Het aantal leerlingen is inmiddels echter gestegen naar 1.995 op de teldatum 1 oktober 2016 en zal volgens de meest recente prognose doorstijgen naar 2.091 leerlingen voor deze locatie op 1 oktober 2034, de laatste teldatum die in de prognose is opgenomen. Een dergelijke stijging van het aantal leerlingen leidt niet alleen tot de noodzaak van het realiseren van meer onderwijskundige vierkante meters, maar heeft ook tot gevolg dat er een vijfde 'gymvloer' gerealiseerd zal moeten worden. In 2010 werd nog uitgegaan van vier 'gymvloeren'. Naar aanleiding van de gegevens van 2010 werd ervan uitgegaan dat voor de tweede fase van het Comenius College circa 3.000 benodigd was voor de benodigde onderwijskundige vierkante meters (inclusief gymvoorziening, maar exclusief sloop, verhuizing en tijdelijke huisvesting).

Gezien de meest recente prognoses bestaat het risico dat de financieringsbehoefte zal stijgen naar 11.000 (inclusief gymvoorziening, sloop, verhuizing en tijdelijke huisvesting). Bij het verloop van de Reserve Grote investeringen was beoogd dat het saldo beschikbaar was om de tweede fase van het Comenius College af te ronden. Het 'Besluit Begroting en Verantwoording' schrijft voor dat te activeren kosten zowel de vervaardigingsprijs omvat, als de overige rechtstreeks aan de vervaardiging te relateren kosten. Om deze reden leidt de investering in nieuwbouw tweede fase Comenius College op de bestaande locatie altijd tot een structurele extra kapitaallast binnen de gemeentelijke begroting.

In het bestuurlijk overleg van 22 maart 2017 is door vertegenwoordigers van het Comenius College aangegeven dat het Comenius College mogelijke voordelen ziet in de in gebruik name van de tweede fase in 2024 of zelfs 2025 en hierover ook met ons van gedachten wil wisselen. Daarnaast heeft het Comenius College in hetzelfde overleg aangegeven ook de optie van renovatie, in plaats van nieuwbouw te willen onderzoeken.

Bandbreedte financiële gevolgen

Investeringsbehoefte 7.000 tot 11.000 met een afschrijvingslast (exclusief rente) van maximaal 275 structureel.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: Afdeling Samenleving (en andere afdelingen)

Bestuurlijk: Wethouder Van Cappelle

Verloop

Eerste moment van opname: Begroting 2017.

Vervolg: Najaarsnota 2016 (geactualiseerd), Jaarrekening 2016 (ongewijzigd), Voorjaarsnota 2017 (geactualiseerd), Begroting 2018 (ongewijzigd)

Beheersingsmaatregelen

Prognoses zijn zo goed mogelijke voorspellingen voor de toekomst op basis van de meest recente aanwezige gegevens. Met name op schoolniveau kunnen in de loop der jaren wijzigingen in de prognoses plaats vinden en ook in de praktijk kan het leerlingenaantal afwijken van prognoses. Hierom laten wij prognoses gewoonlijk om de twee jaar actualiseren. De te verwachten lasten voor nieuwbouw en terug verhuizen verwerken wij uiterlijk bij de Voorjaarsnota 2019. Wij zullen uiterlijk in 2020 de beslissing nemen over de definitieve grootte van de tweede fase van het Comenius College, op basis van de dan geldende prognoses. In aanloop hier naar toe zullen wij jaarlijks, nadat de 1 oktober telling bekend is gemaakt, prognoses op laten stellen voor alle scholen in Capelle, naar aanleiding waarvan ook de financiële prognose voor de tweede fase van het Comenius College bijgesteld kan worden.

Informatie en communicatie

In de risicoparagraaf zal aandacht geschonken worden aan de te verwachten financiële financieringsbehoefte voor de tweede fase van het Comenius College.

Bewaking

Naar aanleiding van prognoses wordt jaarlijks het aantal te verwachten vierkante meters en de financieringsbehoefte in kaart gebracht.

14. Onderwijshuisvesting primair onderwijs

Omschrijving risico

Wij zijn over het algemeen geen eigenaar van schoolgebouwen, maar bezitten wel het zogenoemde 'economisch claimrecht'. Dit betekent dat het eigendom van een schoolgebouw naar de gemeente terugvloeit, zodra het onderwijs in dit gebouw stopt. Wanneer scholen voornemens zijn om op termijn te sluiten, brengt dit financiële en niet-financiële risico's met zich mee.

Specifieke risico's

Het eigendom van schoolgebouwen kan bij verschillende partijen liggen, maar over het algemeen ligt het juridisch eigendom van een schoolgebouw bij het schoolbestuur. Ook in Capelle is dit het geval, uitzondering hierop betreft de scholen die gehuisvest zijn in het MFC Fascinatio. Bij het beëindigen van het gebruik van een schoolgebouw door een schoolbestuur wordt het eigendom van dit gebouw aan de gemeente 'om niet' overgedragen. Dit wordt ook wel het 'economisch claimrecht' van gemeenten genoemd.

Indien een schoolbestuur besluit om een onderwijslocatie te sluiten en het bijbehorende gebouw over te dragen aan de gemeente, dan is er sprake van een (onvermijdelijke) groei van de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Dit kan soms mogelijkheden bieden; wellicht dat de locatie of het gebouw gebruikt kan worden voor herontwikkeling, dan wel dat er kunnen huurders gevonden worden. Echter, het brengt ook risico's met zich mee. Maatschappelijke risico's in de zin dat een school, die vaak een belangrijke rol in een buurt vervult, verdwijnt en het risico op leegstand van een pand. Ook financieel liggen er risico's. Als wij besluiten een gebouw te slopen, brengt dit kosten met zich mee. Indien wij wensen dat het gebouw in gebruik blijft zijn er -zolang er geen gebruiker/huurder bekend is- risico's aangaande onderhouds- en exploitatielasten. De kosten voor OZB en verzekeringen van schoolgebouwen worden nu al betaald door de gemeente, voor deze financiële componenten is dan ook dekking binnen de huidige gemeentelijke begroting.

Bandbreedte financiële gevolgen

Niet te kwantificeren.

Beheersingsmaatregelen

Wij laten vanaf heden jaarlijks prognoses maken om de leerlingenontwikkeling te monitoren. Naar aanleiding daarvan maken wij een analyse over welke scholen wel en niet, binnen de huidige wet- en regelgeving, formeel als zelfstandige school (of nevenvestiging) kunnen blijven bestaan. Hierover treden wij in overleg met de schoolbesturen. De schoolbesturen zijn de partijen die besluiten tot opheffing van onderwijslocaties.

Verloop

Eerste moment van opname: Voorjaarsnota 2017

Vervolg: Begroting 2018 (ongewijzigd)

Verantwoordelijken

Ambtelijk: Afdeling Samenleving en Facilitaire Diensten

Bestuurlijk: Wethouder Van Cappelle en wethouder Meuldijk

Communicatie

In de risicoparagraaf zal blijvend aandacht geschonken worden aan de te verwachten financiële ontwikkelingen aangaande de mogelijke opheffing van scholen.

Bewaking

Via het 'Op Overeenstemming Gericht Overleg' (Onderwijsplatform) zullen wij met de schoolbesturen de ontwikkelingen aangaande de leerlingenaantallen en de toekomst.

15. Stichting Welzijn Capelle - VERVALT

In de Voorjaarsnota 2017 hadden wij een risico opgenomen over de exploitatie van de Stichting Welzijn Capelle. Zoals het er nu naar uitziet, is het risico beperkt. Een groot deel van het verwachte exploitatietekort wordt opgevangen door de reguliere indexering van de subsidie 2018.

16. Gratis openbaar vervoer (OV) voor 65+ ers

Omschrijving risico

Sinds 1 mei 2009 is het voor Capelse 65+'ers mogelijk gratis te reizen met het openbaar vervoer (OV) van de RET. De voorziening gratis openbaar vervoer voor 65-plussers is tot en met 2018 financieel zeker gesteld. Voor wat betreft de situatie na 2018 is er nog geen zekerheid en dit kan een financieel risico met zich meebrengen.

Specifieke risico's

De huidige meerjarenafpraak met de RET voor het gratis OV voor 65-plussers loopt van 2015 tot en met 2018. In deze 4 jaar wordt de offerteprijs alleen geïndexeerd volgens de (jaarlijks), door de Vervoersautoriteit Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), vast te stellen indexatiepercentages. Mede gelet op het bovenstaande zal, naar het zich nu laat aanzien, het in de begroting opgenomen bedrag van N 575 voldoende zijn. De situatie voor de periode na 2018 is echter nog onzeker. Er zal voor de nieuwe periode ná 2018 opnieuw moeten worden onderhandeld o.a. over de kortingsregeling op de groei (in aantal reizigerskilometers en in aantal gemaakte ritten). Tot op heden is er sprake van 50% korting op de groei.

Bandbreedte financiële gevolgen

Het risico wat ontstaat bij het wegvallen van de korting op de groei is circa N 200.

Beheersingsmaatregelen

Afhankelijk van de besluitvorming in uw raad, zal er de 2^e helft van 2018 voor het jaar 2019 en verder weer opnieuw kunnen worden onderhandeld met de RET en MRDH Vervoersautoriteit.

Verloop

Eerste moment van opname: Begroting 2018.

Verantwoordelijken

Ambtelijk: Afdeling Stadsontwikkeling
Bestuurlijk: Wethouder Van Sluis

Communicatie

In de risicoparagraaf zal blijvend aandacht geschonken worden aan de te verwachten financiële ontwikkelingen aangaande het gratis OV voor 65-plussers.

Bewaking

N.v.t.